

Motion till riksdagen 2024/25:2888

av **Richard Jomshof m.fl. (SD)**

Polisfrågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fördelning av polisanställdas verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ledaransvar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nordisk samverkan och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjda antagningskrav för polisutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om slopande av positiv särbehandling och kvotering och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvärdering av polisutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler karriärvägar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om neutrala polisuniformer och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade befogenheter vid upplopp och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens användning av våld och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att tillfälligt avvisa vissa anmälningar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avvisning av anmälningar som inte rör brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bärande av tjänstevapen utanför tjänst och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Genom Tidöavtalet har Sverigedemokraterna tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna avtalat om ett stort antal kriminalpolitiska reformer. Polismyndighetens dimensionering utgör en essentiell del av återskapandet av tryggheten i samhället. Tidigare regeringars polismål har inte uppnåtts och det krävs både reformer och budgetsatsningar för att stärka myndigheten. Istället för arbiträra mål i antal ska polistätheten åtminstone motsvara genomsnittet i EU. Utöver vad som överenskommits i Tidöavtalet och budgetsamarbetet finns vissa förslag som bör övervägas.

Fördelning av polisens verksamhet

Ett av målen med polisens omorganisation var att få en polisorganisation som arbetade närmare medborgarna. En närvarande och synlig ordningsmakt skapar både trygghet och tillit. Detta arbete fortskrider förvisso med områdes- och kommunpoliser men kan ännu inte anses tillfredsställande. I synnerhet saknas kontinuerlig polisiär närvaro på landsbygden varför ytterligare åtgärder är påkallade. I viss mån är denna brist ett tecken på en allt för länge underdimensionerad Polismyndigheten i allmänhet, men det krävs även tydliga krav på att lokal närvaro både är önskat och prioriterat.

Ledaransvar

Chefer för polisregioner och lokalpolisområden bör bära ett större ansvar för arbetet än vad de gör idag. De kan naturligtvis inte enskilt hållas fullt ansvariga för utvecklingen inom sitt ansvarsområde, men bör hållas till svar för att det arbete som sker och de beslut som tas sker på korrekt grund och i erforderlig utsträckning. Förutom ett införande av tjänstemannaansvar för direkt felaktiga beslut bör myndigheten internt utvärdera insatserna av respektive chef, och om nödvändigt omplacera denne. En sådan omplacering får vid bristande arbetsinsats inte ske till en högre, eller bättre, tjänst än vad denne vid tillfället innehade.

Nordisk samverkan

Med anledning av den fria rörligheten är den gränsöverskridande brottsligheten påtagligt växande. Detta innebär att behovet av samverkan med rättsväsendet i våra nordiska grannländer ökar, både polisiärt men även gällande tullfrågor och liknande spörsmål. Genom proposition 2019/20:38 infördes en viss möjlighet om sådan samverkan för vissa tjänstemän, men behovet kvarstår. En utredning som ser över möjligheterna för en sådan samverkan i brottsbekämpande syfte bör tillsättas.

Höjda antagningskrav

Att vara polis har historiskt varit en dröm för många. Kraven för att antas har varit höga och få av de många som sökt har antagits till utbildningen. Detta har medfört att de som väljs ut har hållit den höga kvalitet som är nödvändig för en professionell poliskår.

Den historiska utvecklingen har tyvärr gått mot en förlorad yrkesstatus, med lägre löner och utvecklingsmöjligheter än i privat sektor. I syfte att fylla platserna på utbildningen har kraven flera gånger sänkts. Att endast fylla platserna på utbildningen medför oundvikliga problem, då kvaliteten i poliskåren riskeras.

Polisbristen kan inte, och ska inte, lösas med sänkta krav. Polisbristen måste lösas genom ökade incitament för att söka sig till yrket. Kvaliteten av, och förväntningarna på, de sökande ska inte sänkas, snarare det motsatta. Krav på skrivet högskoleprov, prov i det svenska språket och resultaten på begåvnings tester ska därför höjas.

Slopande av positiv särbehandling och kvotering

Idag tillämpas olika kriterier beroende på vem som är den sökande. Vid test av muskelstyrka krävs kapacitet sex för män, och kapacitet tre för kvinnor. Polisyrket har vissa krav oavsett vilket kön polisen som utför uppgiften har. Denna särbehandling bör slopas, och kraven bör sättas vid erforderlig nivå för samtliga utan att skillnad görs med anledning av kön eller andra faktorer.

Polismyndigheten ska i samma anda inte heller på annat vis nyttja kvotering eller positiv särbehandling. Samtlig rekrytering och verksamhet, vilket även ska inkludera riktade kampanjer med syftet att rekrytera personer från minoritetsgrupper eller av ett visst kön, ska ske på objektiv basis av sökandes kapacitet och lämplighet.

Utvärdering av polisutbildningen

Idag genomförs polisutbildningen enformigt oberoende av vilken tjänst den som genomgår utbildningen slutligen hamnar i. I andra länder finns differentierade spår beroende på vad polisen ska arbeta med eller vilken kompetens som behövs för just den rollen. En liknande ordning bör övervägas i Sverige. Detta kan dessutom ligga till grund för fortbildningsutbildningar inom polisen, när behov av detta föreligger. En polis som exempelvis vill söka sig till it-forensik behöver ytterligare redskap för detta än vad polisutbildningen i allmänhet ger. Likaså kan kurser och utbildningar på högre nivå ligga till grund för utökad polisiär forskning. En utredning som ser över och utvärderar polisutbildningen bör därför tillsättas. Utredningen bör även överväga vilka moment som idag genomförs som inte har relevant bäring på de uppgifter Polismyndigheten är ämnade att genomföra.

Fler karriärvägar

Ett led i att öka incitamenten för poliser att stanna i organisationen är ökade möjligheter att avancera inom yrket. Det krävs karriärvägar där de poliser som utmärker sig har möjlighet att avancera till högre positioner. Det är även av vikt för det polisiära arbetet att det finns anställda med polisiär kompetens på dessa positioner. Polismyndighetens arbete kräver ofta just polisiär kompetens, kompetens som personal rekryterad utifrån ofta saknar och som är svår att tillgängliggöra sig på ett effektivt vis.

Vi föreslår därför att fler uppsatta poster inom polisorganisationen ska kräva såväl polisutbildning som erfarenhet av polisiärt arbete. Fler incitament bör även införas i syfte att behålla specialkompetens inom samma verksamhetsområde, såsom inom yttre

tjänst. Vår förhoppning är att detta krav även kommer medföra att polisarbetet blir mer effektivt samt att förtroendet inom organisationen stärks.

Neutrala polisuniformer

I Polismyndighetens författningssamling står att religiös huvudbonad i form av huvudduk, kippa eller turban får bäras till uniform. Religionsfrihet råder i Sverige, och så bör det förbli. Skillnad föreligger dock gällande positiva och negativa rättigheter. Det torde därför framstå som en självklarhet att all myndighetsutövning, inte minst polis och militär med sitt våldsmonopol, ska vara neutral och att ett sådant ställningstagande inte strider mot enskilds religionsfrihet. Uniformerna bör därför vara fria från såväl religiösa som politiska markörer. Av denna anledning bör religiös eller politisk klädsel inte tillåtas som en del av uniformer.

Utökade befogenheter vid upplopp

Under 2000-talet har upploppsstämning i oroliga områden blivit en del av vardagen. Poliser kan inte verka i vissa områden utan att tumult följer ingripanden. Utmärkande för dessa situationer är att polisinsatserna sällan leder till gripna och åtalade gärningsmän, ibland baserat på en riskbedömning att ett gripande leder till ytterligare skadegörelse.

Detta bör anses vara en fundamental felprioritering. Även om ett sådant agerande resulterar i mindre förstörelse på kort sikt kan ordningsmaktens tillbakadragning i detta område leda till större oroligheter över tid. Polisiär närvaro är önskvärd av samtliga förutom kriminella element, särskilt i utsatta områden.

Det krävs en ny övergripande strategi vid upplopp och upploppsliknande situationer där utökade befogenheter kan vidtas i syfte att kriminella gärningar beivras, snarare än att situationen hålls under kontroll. Befogenheter bör omfatta användande av tårgas, vattenkanoner, elchockvapen, gummikulor och andra verktyg som kan användas tidigare i en våldstrappa i syfte att ta kontroll över situationer innan de urartar.

Polisens våldsanvändning

Nödvarnsrätten är i svensk rätt begränsad till oundvikligt våld. Som polis finns inte alltid möjligheten att backa undan från en aggressiv angripare, och i flertalet fall ska en polis inte ta sig ur hotfulla situationer utan istället lösa dem. Polisens rätt att använda våld är tämligen strikt reglerad och kräver att inga andra medel räcker till och att det är försvarligt med hänsyn till omständigheterna. Den våldstrappa som följer av regleringen resulterar i att polisiär verksamhet är relativt reaktiv, och ibland förhindrar regleringen ändamålsenliga ingripanden.

Exempelvis har stenkastning på poliser tyvärr blivit ett allt vanligare förekommande fenomen, framförallt i utsatta områden och vid demonstrationer. Det finns skäl att se över regleringen kring polisens våldsanvändning i syfte att polisiära ingripanden ska kunna ske utan att våldsanvändningen är för mjuk eller för hård.

Tillfälligt avvisande av anmälningar

Poliser är skyldiga att behandla anmälan om brott, såväl muntlig som skriftlig, utan uppskov. Endast om anmälaren är våldsam eller försvårar anmälan finns undantag för detta. Givet den polisbrist som alltfjämt föreligger infinner sig praktiska problem. Poliser kan tvingas överge bevakning av platser där brott kontinuerligt sker i syfte att ta emot anmälan av mindre betydelse på annan plats, även om den mindre allvarliga anmälan lika gärna hade kunnat tas emot nästkommande dag då bemanningen tillät detta utan att bevakningen av exempelvis krogmiljöer blev lidande.

I syfte att ge polisen möjligheter att prioritera ärenden utifrån dess allvarlighet bör polis få rätt att tillfälligt avvisa vissa typer av anmälningar. Avvisning ska i sådant fall ske under förutsättning att andra uppgifter har prioritet, och att sådan avvisning är behövd med anledning av detta, och att ärendet kan vänta till nästkommande dag eller vardag. Avvisning ska även innehålla anvisning om var och när anmälan istället kan ske.

Avvisning av anmälningar som inte rör brottslighet

Poliser är skyldiga att behandla anmälan om brott även när det gäller sådana händelser som inte utgör brott. Det kan röra sig om människor som inte är helt tillräkneliga och vill anmäla saker som varken lagstiftningen eller den generelle medborgaren uppfattar som brott. Det kan också röra borttappade föremål och anmälningar som endast rör rena försäkringsärenden. Anmälningar som polisen varken kan eller ska utreda.

Trots att dessa ärenden avskrivs krävs det att anmälas upptas av polisen, att den registreras och sedan behandlas för att kunna avskrivas.

Denna byråkrati har viss legitimitet, då det är angeläget att ärenden som hanteras av polisen hanteras och arkiveras på korrekt vis. Det finns dock skäl att ifrågasätta huruvida detta bör omfatta även anmälningar som är uppenbart ogrundade. I det fall en anmälan som är uppenbart ogrundad inkommer bör polisman kunna avvisa anmälan.

Bärande av tjänstevapen utanför tjänsten

Enligt 28 § i Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om polisens skjutvapen m.m. får det beslutas, om det föreligger synnerliga skäl, att en polisman som är utsatt för allvarligt hot med anledning av tjänsten under ledig tid får bära den tjänstepistol han eller hon tilldelats.

Med anledning av den senaste tidens destruktiva utveckling finns skäl att lätta på restriktionerna så att fler poliser får möjligheten att bära sitt tjänstevapen under ledig tid.

Richard Jomshof (SD)

Adam Marttinen (SD)

Katja Nyberg (SD)

Pontus Andersson Garpvall (SD)